

مدیریت توسعه

www.ketab.ir

تألیف

دکتر سید مهدی الوانی

کریم کیا کجوری

دکتر فروغ رودگر نژاد

سرشناسه	: الوانی، مهدی، ۱۳۲۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: مدیریت توسعه / مهدی الوانی، کریم کیاکجوری، فروغ رودگر نژاد.
مشخصات نشر	: تهران: صفار: اشراقی، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۷ ص: مصور، جدول.
شابک	: 978-964-388-300-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: رشد اقتصادی -- مدیریت
موضوع	: علوم اداری
شناسه افزوده	: کیاکجوری، کریم، ۱۳۵۸ -
شناسه افزوده	: رودگر نژاد، فروغ، ۱۳۵۸ -
رده بندی کنگره	: HD۷۵/الف/م۴ ۱۳۸۹
رده بندی دیویی	: ۳۳۸/۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۱۸-۱۱۹

فهرست نویسی پیش از انتشار: انتشارات صفار

نام کتاب	: مدیریت توسعه
نویسنده	: دکتر سید مهدی الوانی، کریم کیاکجوری - دکتر فروغ رودگر نژاد
طرح جلد	: فرهاد کمالی
لیتوگرافی	: گنج شایگان ① ۵۵۴۰۲۱۸۴
چاپخانه	: گنج شایگان ① ۵۵۴۰۳۴۷۸
شمارگان	: ۱۱۰۰ نسخه
قیمت	: ۱/۶۰۰/۰۰۰ ریال
نوبت چاپ	: پنجم - پاییز ۱۴۰۱
ناشر	: انتشارات صفار
مرکز پخش	: خیابان انقلاب - روبروی دبیرخانه دانشگاه تهران - بازارچه کتاب - طبقه زیرین
	تلفن: ۶۶۹۷۰۹۹۲ ۶۶۴۰۸۴۸۷ ①
	پخش کتاب بینش ① ۶۶۴۹۶۲۹۹
	کتابفروشی صفا ① ۶۶۹۷۸۸۴۶

www.saffarpublishing.ir

www.Eshraghipub.com

Email: saffar_publishing@yahoo.com

شابک: ۳-۳۰۰-۳۸۸-۹۶۴-۹۷۸

ISBN 978-964-388-300-3

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر، یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

مدیریت واحد تولید انتشارات صفار: ۰۹۱۲-۱۰۷۳۰۰۳

بخش اول - توسعه: تعاریف و نظریه‌ها

فصل اول - توسعه: مفاهیم، ابعاد و نظریه‌ها	۸
فصل دوم - سیر تاریخی توسعه	۴۱

بخش دوم - مدیریت دولتی و توسعه

فصل سوم - پارادایم‌های مدیریت توسعه	۶۰
فصل چهارم - دولت و توسعه	۷۰
فصل پنجم - نظام اداری در کشورهای جهان سوم: چالش‌ها و اصلاح نظام اداری	۸۲
فصل ششم - مدیریت دولتی نوین و توسعه	۹۲
فصل هفتم - تحلیلی بر کیفیت حکمرانی خوب در ایران	۱۰۱
فصل هشتم - مدیریت توسعه در ایران (مورد مطالعه: برنامه‌های توسعه و چالش‌های آن)	۱۱۹

بخش سوم - پیش‌رانها در مدیریت توسعه

فصل نهم - سرنوشت کار از دو دیدگاه: توسعه صنعتی - توسعه انسانی	۱۳۴
فصل دهم - سازمان‌های غیردولتی و توسعه	۱۴۴
فصل یازدهم - گردشگری و توسعه کشور	۱۶۱
فصل دوازدهم - سرمایه اجتماعی، اصل محوری توسعه	۱۷۴
فصل سیزدهم - فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشورهای در حال توسعه	۱۸۷
فصل چهاردهم - کارآفرینی و توسعه	۱۹۸
فصل پانزدهم - آموزش عالی و توسعه	۲۰۸
فصل شانزدهم - تعاونی و توسعه پایدار	۲۱۷
فصل هفدهم - مسئولیت جهانی و توسعه	۲۲۸

پیشگفتار

اندیشمندان «توسعه» را با تعاریف مختلف توصیف کرده اند و از زوایای گوناگون بدان نگرسته اند، اما آنچه در تمامی این تعاریف تلویحاً یا صریحاً مورد توجه قرار گرفته، نیاز به اداره امور یا مدیریت برای تحقق پذیر شدن توسعه است. با هر تعریفی از توسعه، ضرورتاً نیازمند مدیریت هستیم و از اینرو «مدیریت توسعه» موضوعی در خور توجه و تأمل است.

اقتصاددانان در بررسی مقوله توسعه بر مفهوم رشد تمرکز داشته اند و برای از میان بردن تنگنایهای بازار، روش ها و ابزارهای مختلفی را ارائه کرده اند. پس از مطرح شدن نارسائی های نظریه های اقتصادگرایانه، نظریه پردازان برای تعیین علل و عوامل توسعه به بررسی خصوصیات و ویژگی های فردی، رفتاری و روانی افراد پرداختند و نظریه های فردگرایانه یا رفتارگرا ارائه کردند. در این نظریات انگیزه های روانی، جهت گیری های فرهنگی و باورهای افراد، عواملی بودند که برای توسعه باید مدنظر قرار می گرفتند. پس از نظریه های رفتارگرا، نظریه های نهادی توسعه پا به عرصه وجود گذاشتند و تحقیقات و مطالعات توسعه متوجه نهادهای اجتماعی گردیدند. به زعم ثنوری پردازان نهادی، وجود نهادهای مختلف مذهبی، اخلاقی، اجتماعی و سیاسی در جوامع مختلف موجب تفاوت در جریان توسعه کشورها می گردد. نظریه های ساختارگرا و کارکردگرا با در نظر گرفتن کلیت جامعه، گامی بلند در شناسایی مفهوم توسعه برداشتند و رشد و توسعه برونگرا و درونگرا را در فرآیند توسعه مطرح نمودند. نظریه های وابستگی، قطع ریشه های وابستگی را تنها راه توسعه کشورهای توسعه نیافته و جهان سوم می دانستند و گرایشات شدید ضد سرمایه داری از خود نشان می دادند. کشورهای سلطه گر، متروپل یا مرکز نام داشتند و کشورهای تحت سلطه، قمر یا حاشیه نامیده می شدند و تا این روابط بین مرکز و حاشیه بر هم نمی خورد، نباید انتظار توسعه را داشت. توسعه نظام های اطلاعاتی و ارتباطی، نظریه های جدیدی را در این زمینه ارائه کردند که «ارتباط» را در کانون توجه فرایند توسعه قرار می داد. انقلاب اطلاعات و ارتباطات در عصر دانایی و عصر دانشگران در سازمان های دانشی، همه عوامل اصلی توسعه مدرن قلمداد می شوند و مفهوم توسعه با دانایی و آگاهی عجین شده است.

همانگونه که اشاره شد، «توسعه» در تمامی این برداشتها که هر کدام وجه خاصی از این مقوله را بیان می داشتند و شاید هر یک نقص دیگری را جبران می کردند، برای تحقق، نیاز به «مدیریت» داشته است. بنابراین می توانیم توسعه را به منشوری تشبیه کنیم که وجوه و سطوح مختلفی دارد و هر کدام در دیدگاهی خاص مورد مذاقه و مطالعه واقع شده است. اما در تمامی

این سطوح یک بخش مشترک وجود دارد و آن مدیریت یا اجرایی کردن توسعه است. از اینرو مدیریت جزء جدایی ناپذیر و حیاتی در به منصه ظهور رسیدن نظریه‌های توسعه می‌باشد. مجموعه‌ای که پیش رو دارید قبل از آن که مباحث توسعه و دیدگاه‌های مختلف آن را در برداشته باشد، بیشتر به مسائل مدیریتی توسعه پرداخته است. در بخش اول کتاب تعاریف، مفاهیم، نظریه‌ها و سیر تاریخی توسعه بیان شده است. بخش دوم به موضوع مدیریت دولتی و توسعه پرداخته و نقش مدیریت بخش عمومی در تحقق اهداف توسعه را توصیف کرده است. بخش آخر کتاب پیش‌ران‌های مدیریت توسعه را مطرح ساخته و مقوله‌هایی را که تسهیل‌گر توسعه می‌باشند، ارائه داده است.

کتاب حاضر به گونه‌ای تدوین شده که برای محققان، مدرسان، دانشجویان رشته‌های مختلف علوم انسانی به‌ویژه مدیریت، علوم سیاسی، جامعه‌شناسی و اقتصاد قابل استفاده باشد و سایر علاقمندان به موضوع توسعه هم بتوانند از آن بهره گیرند. اظهارنظر خوانندگان کتاب برای مؤلفان مغتنم بوده و دیدگاه‌های ارزشمند آنان، راه‌گشای مسیر خواهد بود.

سید مهدی الوانی - کریم کیا کجوری - فروغ رودگر نژاد

تهران - زمستان ۱۳۸۹